SekswerkExpertise
PLATFORM POSITIEVERBETERING SEKSWERKERS

Tien misverstanden over sekswerk en mensenhandel

Veel beelden over prostitutie of sekswerk zijn gebaseerd op mythes, stereotypen en misverstanden. Dit staat een effectieve aanpak van mensenhandel en een emancipatoir prostitutiebeleid in de weg. Dit factsheet wil een aantal van deze misverstanden uit de weg te ruimen en een realistischere kijk op sekswerk en mensenhandel bieden.

Misverstand 1: Mensenhandel is onverbrekelijk verbonden met sekswerk

Nog steeds denken veel mensen dat mensenhandel direct verbonden is met sekswerk. De kern van mensenhandel is echter dwang en (extreme) uitbuiting. Mensenhandel is een misdrijf en schending van mensenrechten. De laatste jaren hebben we geleerd dat dit in verschillende sectoren van de economie voorkomt, zoals in de huishoudelijke arbeid, de zorg, de horeca, de bouw, slachterijen en de land- en tuinbouw.

Net als in deze sectoren, bestaat er ook in de seksindustrie zowel vrijwillige als gedwongen arbeid en kunnen werkomstandigheden goed zijn, een beetje goed en een beetje slecht, of zo slecht dat we van uitbuiting en mensenhandel spreken. Een deel van de slachtoffers van mensenhandel is tegen hun wil in de prostitutie (of andere soorten arbeid) gedwongen, een ander deel heeft zelf voor het werk gekozen maar wordt uitgebuit en gedwongen onder onvrije omstandigheden te werken waarin ze niet zelf over hun geld kunnen beschikken, zelf kunnen bepalen hoe ze willen werken of kunnen stoppen als ze dat willen.

Misverstand 2: Niemand wordt vrijwillig sekswerker

Een onbekend deel van alle sekswerkers werkt onder dwang of is via misleiding en manipulatie hierin terecht gekomen. Ook komt het voor dat sekswerkers het vak in gaan omdat ze geen andere uitweg zien. De keuze voor sekswerk kan ook het gevolg zijn van discriminatie die mensen beperkt in hun toegang tot ander werk. Dat kan bijv. gelden voor trans-sekswerkers. Tegelijkertijd is er een grote groep sekswerkers die tevreden is met hun werk. Sommige mannen, vrouwen en trans-personen hebben bewust voor sekswerk gekozen, anderen kwamen er bij toeval in terecht of uit financiele noodzaak. Het verdienen van relatief hoge bedragen, flexibele werktijden, zelfstandigheid, contact met collega´s, gewaardeerd worden door klanten en het gevoel hebben aantrekkelijk te zijn, zijn een paar van de voordelen die sekswerkers ervaren binnen hun werk.

Dat wil niet zeggen dat sekswerk altijd ‘goed werk’ is, of dat er geen uitbuiting in de sector plaatsvindt. Maar iets hoeft geen goed werk te zijn om toch als werk te worden beschouwd. Zoals voor de meeste mensen geldt, je hoeft niet altijd 24/7 van je werk te houden om het toch niet kwijt te willen. En voor de meeste mensen geldt dat ze werken voor hun brood. Of sekswerkers hun werk leuk vinden of minder leuk, of ze onder goede of slechte omstandigheden werken, allemaal hebben ze belang bij erkenning van hun werk en bij dezelfde rechten en bescherming als andere werkers hebben.

Misverstand 3: Maar mensenhandel is toch een heel groot probleem volgens de cijfers?

Het is moeilijk om een schatting te maken van het aantal sekswerkers in Nederland, laat staan van het aantal slachtoffers van mensenhandel in de prostitutie.[1] Niet iedereen verstaat ook hetzelfde onder mensenhandel. Sommige mensen vinden bijvoorbeeld alle sekswerk mensenhandel of vinden het ook dwang als mensen de keuze voor prostitutie maken om economische redenen. De meeste onderzoeken komen uit op tussen de 4 tot 10 % van de sekswerkers die op enig moment met dwang te maken hebben (gehad). In de evaluatie van de opheffing van het bordeel verbod in 2014 gaf bijv. 4% van de geïnterviewde

sekswerkers aan dat zij enige vorm van dwang hadden ondervonden. Twee derde dacht dat het merendeel van hun collega's op vrijwillige basis werkte.[2] Deze cijfers komen overeen met onderzoek van Wagenaar et al. uit 2013 in Nederland en Oostenrijk. Hierin gaf ongeveer 10% van de geïnterviewde sekswerkers aan ooit gedwongen te zijn geweest tot prostitutie of tot werken onder onaanvaardbare arbeidsomstandigheden. De meeste daarvan waren op eigen kracht uit die situatie gekomen.[3] Een klein deel hiervan doet aangifte.

Misverstand 4. Mensenhandel gaat over het dwingen van meisjes en vrouwen tot prostitutie

Het stereotype beeld van vrouwenhandel is dat van 'onschuldige' meisjes en vrouwen die tot prostitutie worden gedwongen. In werkelijkheid gaat het – net als bij andere vormen van mensenhandel - in het merendeel van de mensenhandelzaken voor sekswerk niet om het soort werk, maar om de gedwongen arbeidsomstandigheden. Uit onderzoek van de Nationale Rapporteur Mensenhandel naar 111 zaken van seksuele uitbuiting in 2009-2010 blijkt bijvoorbeeld dat slechts 22 % van de strafzaken (en 16 % van de bewezen zaken) misleiding over de aard van het werk betrof. In de rest van de zaken ging het om misleiding over de werkomstandigheden.[4] In tegenstelling tot het stereotype van het 'onschuldige' slachtoffer dat tegen haar wil tot prostitutie wordt gedwongen, gaat het dus vaak om situaties waarin mensen bewust hebben gekozen voor sekswerk of wisten dat ze dat gingen doen, maar vervolgens worden gedwongen om onder onvrije en mensonwaardige omstandigheden te werken, waarin ze worden uitgebuit en niet kunnen stoppen wanneer ze dat willen.

Het idee dat slachtoffers 'onschuldig' moeten zijn, is een vorm van 'slachtoffer-blaming', alsof sekswerkers minder recht hebben op bescherming tegen mensenhandel en andere vormen van misbruik dan andere mensen. We kennen dit ook van bijvoorbeeld verkrachtingszaken. Deze manier van denken hangt samen met het idee dat het recht van vrouwen op bescherming tegen geweld wordt bepaald door hun seksuele 'zuiverheid' of 'eer'. Discussies over de 'onschuld' van het slachtoffer houden altijd verband met het seksuele gedrag en de 'zedelijkheid' van vrouwen, hoewel een aanzienlijk deel van de sekswerkers en slachtoffers van mensenhandel mannen en transpersonen zijn.

Misverstand 5: Decriminalisering van sekswerk bevordert mensenhandel.

Net zoals de acceptatie van het huwelijk geen acceptatie van huiselijk geweld inhoudt, houdt decriminalisering van sekswerk niet de acceptatie van mensenhandel in of van andere vormen van dwang en geweld. Sekswerk uit het strafrecht halen kan mensenhandel juist tegen gaan, vooral wanneer dat samen gaat met beleid voor de verbetering van de positie van sekswerkers. Wanneer prostitutie niet in het geheim hoeft plaats te vinden en sekswerkers dezelfde rechten als andere werkers hebben, kunnen zij beter voor hun eigen veiligheid zorgen en zich weren tegen dwang en geweld. Ook kan er dan vertrouwen groeien tussen de politie en sekswerkers, zodat zij misstanden kunnen en durven melden zonder bang te moeten zijn voor negatieve gevolgen, zoals boetes, huisuitzetting, of onvrijwillige outing. Om machtsmisbruik en willekeur tegen te gaan hebben we sinds het eind van de 19e eeuw het arbeidsrecht ontwikkeld. Dat is een veel effectiever instrument om uitbuiting en andere misstanden tegen te gaan dan het strafrecht. Dat geldt ook voor de aanpak van misstanden in sekswerk.

Met een vergunningplicht voor seksbedrijven kunnen voorwaarden aan bedrijven gesteld worden wat betreft safe seksbeleid, toegankelijkheid voor hulpverlening en gezondheidszorg, hygiëne en brandveiligheid. Sommige sekswerkers werken graag bij of voor een exploitant, anderen werken liever voor zichzelf zodat ze hun eigen arbeidsomstandigheden kunnen bepalen en niet de helft van hun inkomen aan een exploitant hoeven af te staan. Hun veiligheid is het grootst wanneer zij net als andere burgers legaal als zzp'er kunnen werken, alleen of samen met collega's, thuis of in een gehuurde werkruimte. Alleen dán kunnen ze in nood de politie waarschuwen zonder angst voor negatieve repercussies. Het zijn juist maatregelen zoals het sluiten van tippelzones en ramen, het maximumbeleid voor vergunningen, de sterke afname van vergunde seksbedrijven, en het verbieden van thuiswerk en andere vormen van

zelfstandig sekswerk, die wantoestanden in de hand werken. Zonder toegang tot veilige legale werkplekken zijn sekswerkers genoodzaakt om hun heil in onveilige, en voor politie, gezondheidszorg en hulpverlening onbereikbare, circuits te zoeken.

Ook op basis van onderzoek zijn geen betrouwbare uitspraken te doen over de invloed van sekswerkbeleid op de omvang van mensenhandel. De belangrijkste conclusie van een onderzoek in 2016 naar aanleiding van een motie in de Tweede Kamer, was dat bestaande studies niet voldoende valide en betrouwbaar zijn om bruikbare schattingen te kunnen maken van de effecten van sekswerkbeleid op de omvang van mensenhandel. De onderzoekers vonden geen bewijs dat legalisering of regulering van sekswerk tot meer mensenhandel zou leiden, of dat, omgekeerd, criminalisering van sekswerk tot minder mensenhandel leidt of tot een afname van de vraag naar seksuele diensten.[5]

Wel is er veel bewijs dat criminalisering van sekswerk negatieve gevolgen heeft voor de veiligheid, gezondheid en rechten van sekswerkers. Het leidt niet tot minder sekswerk, maar wel tot een verslechtering van de werk- en leefomstandigheden van sekswerkers. Uit een recente studie naar sekswerkbeleid in Europese landen blijkt bijvoorbeeld dat de verschillende vormen van criminalisering en sanctionering van sekswerkers, klanten of derde partijen negatieve gevolgen hebben op het gebied van gezondheidszorg, prevalentie en risico op besmetting met hiv en soa's, stigmatisering & discriminatie, het risico op fysiek & seksueel misbruik, en marginalisering.[6] Dit is ook de reden waarom grote mensenrechtenorganisaties zoals Amnesty en Human Rights Watch pleiten voor de volledige decriminalisering van sekswerk.[7]

Misverstand 6: Illegale prostitutie en gedwongen prostitutie zijn hetzelfde.

Het begrip 'illegaal' wordt op verschillende manieren gebruikt. Dat wekt vaak verwarring. Illegale prostitutie kan inhouden in dat exploitanten een seksbedrijf exploiteren zonder vergunning terwijl ze die wel moeten hebben. Het kan ook gaan om zelfstandige sekswerkers die in of vanuit huis werken of om het ontvangen van klanten in hotels in gemeenten die dat verbieden. Een groeiende groep sekswerkers wil hun eigen arbeidsomstandigheden bepalen, zoals het kunnen weigeren van bepaalde klanten en het kiezen van hun eigen werktijden, en werken daarom thuis of vanuit huis. Vaak staan ze gewoon bij de KvK geregistreerd en betalen ze belasting. Maar veel gemeenten verbieden thuiswerken of eisen een vergunning die niet wordt gegeven. Sekswerkers die 'betrapt' worden lopen dan het risico op boetes, huisuitzetting of onvrijwillige outing. Ook wanneer iemand geen geldige verblijfstitel heeft voor arbeid in Nederland, spreekt men wel van illegale prostitutie. Gedwongen prostitutie is iets anders. Bij gedwongen prostitutie en mensenhandel gaat het om misleiding, vrijheidsberoving, (seksueel) geweld en uitbuiting.

Misverstand 7: Registratie van sekswerkers geeft inzicht in de prostitutiebranche en helpt in de strijd tegen mensenhandel

Sommige politieke partijen hebben het idee dat door verplichte registratie van sekswerkers in een landelijke database, zoals voorgesteld in de Wrs (Wet regulering sekswerk), de overheid meer zicht krijgt op de prostitutiebranche en mensenhandel beter kan bestrijden. Sekswerkers zullen er echter doorgaans alles aan doen om registratie te voorkomen. Vooral wanneer onduidelijk is hoe goed hun gegevens worden beschermd en wat de gevolgen zijn voor hun privacy, hun mogelijkheden om zelfstandig te (blijven) werken, en hun toekomstige arbeidsperspectieven. Zij denken niet dat opname in een landelijke database hun veiligheid zal vergroten, integendeel. Het stigma op prostitutie is nog steeds groot in Nederland. Vrouwen worden uitgescholden, hun kinderen worden gepest, en sekswerkers met een ´reguliere´ baan worden ontslagen wanneer hun bijverdiensten worden ontdekt. Mannelijke en transgender sekswerkers worden nog eens extra gediscrimineerd.

Veel sekswerkers zullen zich niet willen registreren omdat ze bang zijn dat bekend wordt dat ze sekswerk doen. Anderen zullen zich niet kunnen registreren, bijvoorbeeld omdat ze niet over de juiste papieren

beschikken of omdat ze thuis werken in een stad die dat verbiedt. Zo ontstaat er een tweedeling tussen wel en niet geregistreerde sekswerkers. Die laatste groep is niet meer bereikbaar voor de hulpverlening en zal ook niet naar de politie gaan als er iets aan de hand is. Dat maakt ze kwetsbaar voor geweld en chantage. Klanten en kwaadwillenden kunnen daarvan profiteren. In Duitsland, dat in 2017 verplichte registratie invoerde, heeft volgens federale cijfers na 3 jaar slechts iets meer dan 20% van het aantal geschatte sekswerkers zich geregistreerd.[8] Dat betekent dat een groot deel van de sekswerkers die voorheen legaal werkten in de illegaliteit verdwenen.

Ook wordt wel gehoopt dat ambtenaren bij de registratie kunnen ontdekken of iemand geen slachtoffer van mensenhandel is. Maar als het zelfs voor ervaren politie en hulpverleners moeilijk is om mensenhandel in een gesprekje vast te stellen, is dat voor een gemeenteambtenaar al helemaal onmogelijk. Net als bij huiselijk geweld doen veel slachtoffers er alles aan om hun situatie te verbergen. Daarom is het opbouwen van een vertrouwensrelatie belangrijk. Dat kost tijd en kan niet in één verplicht gesprek.

Bovendien zullen juist sekswerkers die kunnen kiezen zich onttrekken aan verplichte registratie in verband met hun veiligheid en de bescherming van hun privacy. Registratie creëert daarmee een schijnveiligheid. Het zegt immers niets over of iemand slachtoffer van mensenhandel is of dat misschien later wordt. Zo bestaat het risico dat de overheid de uitbuiting van gedwongen sekswerkers legitimeert.

Misverstand 8: Mensenhandel is een migratieprobleem.

Het is een misverstand dat slachtoffers van mensenhandel altijd migranten zijn. Ongeveer de helft van het aantal slachtoffers dat CoMensha (Coördinatie Mensenhandel) registreert is Nederlands. Ook internationale mensenhandel is niet louter een migratieprobleem. Mensen migreren voor betere leef- en arbeidsomstandigheden en om geld te kunnen verdienen. Daartegenover staat de vraag van de Nederlandse consument die goederen of diensten zo goedkoop mogelijk wil krijgen. Maar ons restrictieve migratiebeleid maakt legale migratie vaak onmogelijk, zeker voor laag gewaardeerd en slecht betaald werk in de informele sector en voor zgn. ‘vrouwenwerk’, zoals huishoudelijk werk, de zorg en prostitutie. Hiervan wordt gebruik gemaakt door mensenhandelaren. Als mensen hier illegaal zijn en geen rechten hebben zijn ze gemakkelijk uit te buiten. Ze kunnen immers toch niet naar de politie zonder het risico uitgezet te worden.

Vaak bestaat ook het idee dat mannen vrijwillig en doelbewust migreren en dat vrouwen slachtoffer zijn van mensen die hen misleiden en uitbuiten. In werkelijkheid migreren de meeste vrouwen net zo goed bewust. Soms is dit voor sekswerk, soms voor arbeid in andere sectoren. Zowel mannen als vrouwen kunnen tijdens hun migratietraject in een situatie van dwang terecht komen.

Misverstand 9: Strafbaarstelling van klanten helpt tegen mensenhandel.

Sommige partijen willen klanten van sekswerkers strafbaar maken om mensenhandel te bestrijden. Uit onderzoek naar de ervaring van landen die dit hebben gedaan, zoals Zweden en Frankrijk, weten we echter dat het criminaliseren van klanten direct ten koste gaat van de veiligheid, gezondheid en autonomie van sekswerkers.[9]

Sekswerkers beschrijven hoe contacten plaats moeten vinden op afgelegen plekken omdat klanten bang zijn betrapt te worden. Onderlinge sociale controle is onmogelijk omdat in groepsverband werkende sekswerkers te veel opvallen. Angstige klanten maken dat sekswerkers te weinig tijd hebben om de betrouwbaarheid van de klant goed in te kunnen schatten. Ook zijn sekswerkers eerder geneigd om klanten te accepteren die ze anders zouden hebben geweigerd en nemen ze meer gezondheidsrisico´s omdat het werven van klanten veel moeilijker is. Omdat het moeilijker is voor sekswerkers om zelfstandig hun werk te organiseren neemt ook het aantal pooiers toe. Voor de hulpverlening en gezondheidszorg wordt het moeilijker om sekswerkers te bereiken.

Misverstand 10: Prostitutie kan beter helemaal verboden worden.

De wens of noodzaak van sekswerkers om geld te verdienen verdwijnt niet met een verbod. Ook zal de vraag naar seksuele diensten niet zomaar afnemen. Klanten en sekswerkers zullen nieuwe wegen vinden om elkaar te ontmoeten. Uit het gegeven dat prostitutie ook voor komt in landen waarin dit verboden is, leren we dat de branche zo vindingrijk is dat dit altijd lukt. Onderzoek bevestigt dat: verschillende soorten prostitutiebeleid hebben vrijwel geen effect op het aantal sekswerkers. Ze hebben echter wel een groot effect op de werkomstandigheden en de veiligheid en gezondheid van sekswerkers.[10]

November 2025
SekswerkExpertise, platform positieverbetering sekswerkers

---

[1] Vanwesenbeeck, I., Janssen, M. L., & Wijers, M. (2019). 'Duizenden slachtoffers van seksuele uitbuiting': feit of frame? *Tijdschrift Voor Seksuologie*. https://www.tijdschriftvoorseksuologie.nl/artikelen/online-first/item/823-duizenden-slachtoffers-van-seksuele-uitbuiting-feit-of-frame,

[2] Bleeker, Y. et al., (2014). *Sekswerkers aan het woord. De sociale positie van sekswerkers in Nederland in 2014*. Amsterdam: Regioplan. https://www.wodc.nl/onderzoeksdatabase/2389a-nulmeting-wrp-sociale-positie-prostituees-inlegale-prostitutie.aspx; Daalder, A.L., (2015). *Prostitutie in Nederland anno 2014.* Cahier 2015-1. WODC.

[3] Wagenaar H., Altink, S. en Amesberger, H. (2013). *Eindrapport van het internationaal vergelijkend onderzoek naar prostitutiebeleid: Oostenrijk en Nederland*. Den Haag: Platform 31. http://lastradainternational.org/lsidocs/Prostitution_policy_report.pdf

[4] Nationaal rapporteur mensenhandel en geweld tegen kinderen (2012). *Jurisprudentie mensenhandelzaken 2009-2010. Een analyse*, p. 57. https://www.nationaalrapporteur.nl/Publicaties/Jurisprudentie-Mensenhandel-2009-2012/index.aspx.

[5] G. Lensvelt-Mulders, G. et al (2016). Aan de grenzen van het meetbare. De methodologische kwaliteit van internationale studies naar de omvang van aan prostitutie gerelateerde mensenhandel met nadruk op Noordwest Europa *(On the boundaries of what we can measure: The methodological quality of international studies on the prevalence of prostitution related human trafficking with emphasize on North West Europe).* Universiteit voor Humanistiek (UvH). https://repository.wodc.nl/handle/20.500.12832/2235.

[6] Platt, L., et al. (2018). Associations between sex work laws and sex workers' health: A systematic review and meta-analysis of quantitative and qualitative studies. *PLoS Medicine*, *15*(12). https://doi.org/10.1371/journal.pmed.1002680

[7] Amnesty International. (2017). *Our policy to protect sex workers' human rights: frequently asked questions*. https://www.amnesty.org.uk/policy-protect-human-rights-sex-workers-qa; Human Rights Watch. (2019b). *Why Sex Work Should Be Decriminalized. Questions and Answers*. https://www.hrw.org/news/2019/08/07/why-sex-work-should-be-decriminalized.

[8] Deutscher Bundestag. (2019). *Evaluierung des Prostitutionsgesetzes, des Prostitutionsschutzgesetzes und des effektiven Schutzes Prostituierter. Drucksache 19/7810.* Antwort der Bundesregierung der Abgeordneten Gyde Jensen, Nicole Bauer, Alexander Graf Lambsdorff, weiterer Abgeordneter und der Fraktion der FDP, Drucksache 19/7322; Statistisches Bundesamt (2023). *Ende 2022 rund 28 280 Prostituierte bei Behörden angemeldet. Pressemitteilung Nr. 368 vom 15. September 2023*. Pressemitteilung Nr. 368 Vom 15. September 2023. https://www.destatis.de/DE/Presse/Pressemitteilungen/2023/09/PD23_368_228.html?nn=206104.

[9] Fuckförbundet. (2019). *Twenty years of failing sex workers. A community report on the impact of the 1999 Swedish Sex Purchase Act*. https://www.nswp.org/resource/member-publications/twenty-years-failing-sex-workers-community-report-the-impact-the-1999; Le Bail, H., Giametta, C., & Rassouw, N. (2018). *What do sex workers think about the French Prostitution Act? A study on the Impact of the Law of 13 April 2016 against the "Prostitution System" in France*. https://share.google/JtgH9ucV24VUiS3Bs.

[10] Oliveira, A. et al. (2023). Understanding the Impact of EU Prostitution Policies on Sex Workers: A Mixed Study Systematic Review. *Sexuality Research and Social Policy*, *20*(4), 1448–1468. https://doi.org/10.1007/S13178-023-00814-2.